

Dumque ea Cēphēnum mediō Danaēius hērōs
 agmine commemorat, fremidā rēgālia turba
 ātria conplentur, nec coniugiālia fēsta
 quī canat est clāmor, sed quī fera nūntiet arma;
 5 inque repentinōs convīvia versa tumultus
 adsimilāre fretō possīs, quod saeva quiētum
 ventōrum rabiēs mōtīs exasperat undīs.
 prīmus in hīs Phīneus, bellī temerārius auctor,
 fraxineam quatiēns aerātae cuspidis hastam
 10 ‘ēn’ ait, ‘ēn adsum praereptae coniugis ultor;
 nec mihi tē pennae nec falsum versus in aurum
 Iuppiter ēripiet!’ cōnantī mittere Cēpheus
 ‘quid facis?’ exclāmat, ‘quae tē, germāne, furentem
 mēns agit in facinus? meritīsne haec grātia tantīs
 15 redditur? hāc vītā servātae dōte rependis?
 quam tibi nōn Perseus, vērūm sī quaeris, adēmit,
 sed grave Nēreidum nūmen, sed corniger Ammōn,
 sed quae vīsceribus veniēbat bēlua pontī
 exsaturanda meīs; illō tibi tempore rapta est,
 20 quō peritūra fuit, nisi sī, crūdēlis, id ipsum
 exigis, ut pereat, lūctūque levābere nostrō.
 scīlicet haud satis est, quod tē spectante revīncta est
 et nūllam quod opem patruus spōnsusve tulistī;
 īnsuper, ā quōquam quod sit servāta, dolēbis
 25 praemiaque ēripiēs? quae sī tibi magna videntur,

ex illis scopulis, ubi erant adfixa, petissēs.
nunc sine, quī petiit, per quem haec nōn orba senectūs,
ferre, quod et meritīs et vōce est pactus, eumque
nōn tibi, sed certae praelātum intellege mortī.’

- 30 Ille nihil contrā, sed et hunc et Persēa vultū
alternō spectāns petat hunc ignōrat an illum:
cūctātusque brevī contortam vīribus hastam,
quantās ira dabat, nēquīquam in Persēa mīsīt.
ut stetit illa torō, strātīs tum dēnique Perseus
35 exsiluit tēlōque ferōx inimīca remissō
pectora rūpisset, nisi post altāria Phīneus
īisset: et (indignum) scelerātō prōfuit ārā.
fronte tamen Rhoetī nōn inrita cuspis adhaesit,
quī postquam cecidit ferrumque ex osse revulsum est
40 calcitrat et positās adspergit sanguine mēnsās.
tum vērō indomitās ardēscit vulgus in īrās,
tēlaque coniciunt, et sunt, quī Cēpheā dīcunt
cum generō dēbere morī; sed līmine tēctī
exierat Cēpheus testātus iūsque fidemque
45 hospitīique deōs, ea sē prohibente movērī.
bellica Pallas adest et prōtegit aegide frātre
datque animōs.

Erat Indus Athis, quem flūmine Gange
ēdita Limnaeē vitreīs peperisse sub undīs
crēditur, ēgregius fōrmā, quam dīvite cultū

50 augēbat, bis adhūc octōnīs integer annīs,
indūtus chlamydem Tyriam, quam limbus obībat
aureus; ōrnābant aurāta monīlia collum
et madidōs murrā curvum crīnāle capillōs;
ille quidem iaculō quamvīs distantia missō
55 figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.
tum quoque lenta manū flectentem cornua Perseus
stīpitem, quī mediā positus fūmābat in ārā,
perculit et frāctīs cōnfūdit in ossibus ōra.

Hunc ubi laudātōs iactantem in sanguine vultūs
60 Assyrius vīdit Lycabās, iūctissimus illī
et comes et vērī nōn dissimulātor amōris,
postquam exhālantem sub acerbō vulnere vītā
dēplōrāvit Athīn, quōs ille tetenderat arcus
arripit et ‘mēcum tibi sint certāmina!’ dīxit;
65 ‘nec longum puerī fātō laetābere, quō plūs
invidiae quam laudis habēs.’ haec omnia nōndum
dīxerat: ēmicuit nervō penetrābile tēlum
vītātumque tamen sinuōsā veste pependit.
vertit in hunc harpēn spectātā caede Medūsae
70 Ācrisiōniadēs adigitque in pectus; at ille
iam moriēns oculīs sub nocte natantibus ātra
circumspexit Athīn sēque adclīnāvit ad illum
et tulit ad mārēs iūctae sōlācia mortis.

Ecce Syēnītēs, genitus Metiōne, Phorbās

75 et Libys Amphimedōn, avidī committere pugman,
sanguine, quō lātē tellūs madefacta tepēbat,
conconsiderant lāpsī; surgentibus obstitit ēnsīs,
alterius costīs, iugulō Phorbantis adāctus.

At nōn Actoridēn Erytum, cui lāta bipennis
80 tēlum erat, hāmātō Perseus petit ēnse, sed altīs
exstantem signīs multaeque in pondere massae
ingentem manibus tollit crātēra duābus
inflīgitque virō; rutilum vomit ille cruōrem
et resupīnus humum moribundō vertice pulsat.
85 inde Semīramiō Polydegmona sanguine crētum
Caucasiumque Abarin Sperchīonidēnque Lycētum
intōnsumque comās Helicēn Phlegyānque Clytumque
sternit et exstrūctōs morientum calcat acervōs.

Nec Phīneus ausus concurrere cominus hostī
90 intorquet iaculum, quod dētulit error in Īdān,
expertem frūstrā bellī et neutra arma secūtum.
ille tuēns oculīs in mītem Phīnea torvīs
‘quandōquidem in partēs’ ait ‘abstrahor, accipe, Phineu,
quem fēcistī, hostem pēnsāque hōc vulnere vulnus!’
95 iamque remissūrus tractum dē corpore tēlum
sanguine dēfectōs cecidit conlāpsus in artūs.

Tum quoque Cēphēnum post rēgem prīmus Hodītēs
ēnse iacet Clymenī, Prōthoenora percutit Hypseus,
Hypseā Lyncidēs. fuit et grandaevus in illīs

- 100 Ēmathiōn, aequī cultor timidusque deōrum,
quī, quoniam prohibent annī bellāre, loquendō
pugnat et incessit scelerātaque dēvovet arma;
huic Chromis amplexō tremulīs altāria palmīs
dēcutit ēnse caput, quod prōtinus incidit ārae
105 atque ibi sēmianimī verba exsecrantia lingua
ēdidit et mediōs animam expīrāvit in ignēs.
Hinc geminī frātrēs Broteāsque et caestibus Ammōn
invictī, vincī sī possent caestibus ēnsēs,
Phīnēā cecidēre manū Cererisque sacerdos
110 Ampycus albertī vėlātus tempora vitta,
tū quoque, Lampetidē, nōn hōs adhibendus ad ūsūs,
sed quī, pācis opus, citharam cum vōce movērēs;
iussus erās celebrāre dapēs fēstumque canendō.
quem procul adstantem plēctrumque inbelle tenentem
115 Pēdasus inrīdēns ‘Stygiīs cane cētera’ dīxit
‘manibus!’ et laevō mucrōnem tempore fixit;
concidit et digitīs morientibus ille retemptat
fīla lyrae, cāsūque ferit miserābile carmen.
nec sinit hunc inpūne ferōx cecidisse Lycormās
120 raptaque dē dextrō rōbusta repāgula postī
ossibus inlīsīt mediae cervīcis, at ille
prōcubuit terrae mactātī mōre iuvenī.
dēmere temptābat laevī quoque rōbora postis
Cīnyphius Pelatēs; temptantī dextera fīxa est

- 125 cuspide Marmaridae Corythī lignōque cohaesit;
haerentī latus hausit Abās, nec corrui ille,
sed retinente manum moriēns ē poste pependit.
sternitur et Melaneus, Persēia castra secūtus,
et Nasamōniacī Dorylās dītissimus agrī,
130 dīves agrī Dorylās, quō nōn possēderat alter
lātius aut totidem tollēbat tūris acervōs.
huius in obliqūō missum stetit inguine ferrum:
lētifer ille locus. quem postquam vulneris auctor
singultantem animam et versantem lūmina vīdit
135 Bactrius Halcyonēus, ‘hoc, quod premis,’ inquit ‘habētō
dē tot agrīs terrae!’ corpusque exsanguē reliquit.
torquet in hunc hastam calidō dē vulnere raptam
ultor Abantiadēs; mediā quae nāre receptā
cervīce exācta est in partēsque ēminet ambās;
140 dumque manum Fortūna iuvat, Clytiumque Clanīnque,
mātre satōs ūnā, diversō vulnere fūdit:
nam Clytiū per utrumque gravī librāta lacertō
fraxinus ācta femur, iaculum Clanis ōre momordit.
occidit et Celadōn Mendēsius, occidit Astreus
145 mātre Palaestīnā dubiō genitōre creātus,
Aethīōnque sagāx quondam ventūra vidēre,
tunc ave dēceptus falsā, rēgisque Thoactēs
armiger et caesō genitōre infāmis Agyrtes.
Plūs tamen exhaustō superest; namque omnibus ūnum

150 opprimere est animus, coniūrāta undique pugnant
 agmina prō causā meritum inpugnante fidemque;
 hāc prō parte socer frūstrā pius et nova coniūnx
 cum genetrīce favent ululātūque ātria complent,
 sed sonus armōrum superat gemitusque cadentum,
 155 pollūtōsque simul multō Bellōna penātēs
 sanguine perfundit renovātaque proelia miscet.
 Circūeunt ūnum Phīneus et mīlle secūtī
 Phīnea: tēla volant hībernā grandine plūra
 praeter utrumque latus praeterque et lūmen et aurēs.
 160 adplicat hīc umerōs ad magnae saxa columnae
 tūtaque terga gerēns adversaque in agmina versus
 sustinet īstantēs: īstābat parte sinistrā
 Chāonius Molpeus, dextrā Nabataeus Ethēmōn.
 tigris ut audītis dīversā valle duōrum
 165 exstimulāta famē mūgītibus armentōrum
 nescit, utrō potius ruat, et ruere ārdet utrōque,
 sīc dubius Perseus, dextrā laevāne ferātur,
 Molpea trāiectī submōvit vulnere crūris
 contentusque fugā est; neque enim dat tempus Ethēmōn,
 170 sed furit et cupiēns altō dare vulnera collō
 nōn circumspectīs exāctum vīribus ēnsem
 frēgit, in extrēmā percussae parte columnae:
 lāmina dissiluit dominīque in gutture fixa est.
 nōn tamen ad lētum causās satis illa valentēs

- 175 plāga dedit; trepidum Perseus et inermia frūstrā
bracchia tendentem Cyllēnide cōnfodit harpē.
Vērū ubi virtūtem turbae succumbere vīdit,
‘auxilium’ Perseus, ‘quoniam sic cōgitis ipsī,’
dīxit ‘ab hoste petam: vultūs āvertite vestrōs,
180 sī quis amīcus adest!’ et Gorgonīs extulit ōra.
‘quaere alium, tua quem moveant mīrācula’ dīxit
Thescelus; utque manū iaculum fātāle parābat
mittere, in hōc haesit signum dē marmore gestū.
proximus huic Ampyx animī plēnissima magnī
185 pectora Lyncīdae gladiō petit: inque petendō
dexterā dirigit nec citrā mōta nec ultrā est.
at Nīleus, quī sē genitum septemplīce Nīlō
ēmentītus erat, clipeō quoque flūmina septem
argentō partim, partim caelāverat aurō,
190 ‘adspice’ ait ‘Perseu, nostrae prīmōrdia gentīs:
magna ferēs tacitās sōlācia mortis ad umbrās,
ā tantō cecidisse virō’; pars ultima vōcis
in mediō suppressa sonō est, adapertaque velle
ōra loquī crēdās, nec sunt ea pervia verbīs.
195 increpat hōs ‘vitiō’ que ‘animī, nōn vīribus’ inquit
‘Gorgoneīs torpētis’ Eryx. ‘incurrite mēcum
et prōsternite humī iuvenem magica arma moventem!’
incursūrus erat: tenuit vestīgia tellūs,
inmōtusque silex armātaque mānsit imāgō.

- 200 Hī tamen ex meritō poenās subiēre, sed ūnus
mīles erat Perseī: prō quō dum pugnat, Aconteus
Gorgone cōspectā saxō concrēvit obortō;
quem ratus Astyagēs etiamnum vīvere, longō
ēnse ferit: sonuit tinnītibus ēnsis acūtīs.
- 205 dum stupet Astyagēs, nātūrā trāxit eandem,
marmoreōque manet vultus mīrantis in ōre.
nōmina longa mora est mediā dē plēbe virōrum
dīcere: bis centum restābant corpora pugnae,
Gorgone bis centum riguērunt corpora vīsa.
- 210 Paenitet iniūstī tum dēnique Phīnea bellī;
sed quid agat? simulācra videt dīversa figūrīs
adgnōscitque suōs et nōmine quemque vocātum
poscit opem crēdēnsque parum sibi proxima tangit
corpora: marmor erant; āvertitur atque ita supplex
215 cōfessāsque manūs oblīquaque bracchia tendēns
‘vincis’ ait, ‘Perseu! removē tua mōnstra tuaeque
saxificōs vultūs, quaecumque est, tolle Medūsae,
tolle, precor! nōn nōs odium rēgnīque cupīdō
conpulit ad bellum, prō coniuge mōvimus arma!
- 220 causa fuit meritīs melior tua, tempore nostrā:
nōn cessisse piget; nihil, ō fortissime, praeter
hanc animam concēde mihī, tua cētera suntō!’
tālia dīcentī neque eum, quem vōce rogābat,
respicere audentī ‘quod’ ait, ‘timidissime Phīneu,

- 225 et possum tribuisse et magnum est mūnus inertī,++
 pōne metum!++tribuam: nūllō violābere ferrō.
 quīn etiam mānsūra dabō monimenta per aevum,
 inque domō socerī semper spectābere nostrī,
 ut mea sē spōnsī sōlētur imāgine coniūnx.’
- 230 dīxit et in partem Phorcȳnida trānstulit illam,
 ad quam sē trepidō Phīneus obverterat ōre.
 tum quoque cōnantī sua vertere lūmina cervix
 dēriguit, saxōque oculōrum indūruit ūmor,
 sed tamen os timidum vultusque in marmore supplex
- 235 submissaeque manūs faciēsque obnoxia mānsit.
 Victor Abantiadēs patriōs cum coniuge mūrōs
 intrat et inmeritī vindex ultorque parentis
 adgreditur Proetum; nam frātre per arma fugātō
 Ācrisiōnēās Proetus possēderat arcēs.
- 240 sed nec ope armōrum nec, quam male cēperat, arce
 torva colubriferī superāvit lūmina mōnstrī.
 Tē tamen, ō parvae rēctor, Polydecta, Serīphī,
 nec iuvenis virtūs per tot spectāta labōrēs
 nec mala mollierant, sed inexōrābile dūrus
- 245 exercēs odium, nec inīquā fīnis in irā est;
 dētrectās etiam laudem fictamque Medūsae
 arguis esse necem. ‘dabimus tibi pignora vērī.
 parcite lūminibus!’ Perseus ait ōraque rēgis
 ōre Medūsaeō silicem sine sanguine fēcit.

250 Hāctenus aurigenae comitem Trītōnia frātrī
 sē dedit; inde cavā circumdata nūbe Serīphōn
 dēserit, ā dextrā Cythnō Gyarōque relictīs,
 quāque super pontum via vīsa brevissima, Thēbās
 virgineumque Helicōna petit. quō monte potīta
 255 cōnstitit et doctās sīc est adfāta sorōrēs:
 ‘fāma novī fontis nostrās pervēnit ad aurēs,
 dūra Medūsaeī quem praepetis ungula rūpit.
 is mihi causa viae; voluī mīrābile factum
 cernere; vīdī ipsum māternō sanguine nāscī.’
 260 excipit Ūraniē: ‘quaecumque est causa videndī
 hās tibi, dīva, domōs, animō grātissima nostrō es.
 vēra tamen fāma est: est Pēgasus huius orīgō
 fontis’ et ad laticēs dēdūxit Pallada sacrōs.
 quae mīrāta diū factās pedis ictibus undās
 265 silvārum lūcōs circumspicit antīquārum
 antraque et innumerīs distīnctās flōribus herbās
 fēlicēsque vocat pariter studiōque locōque
 Mnēmonidās; quam sīc adfāta est ūna sorōrum:
 ‘ō, nisi tē virtūs opera ad maiōra tulisset,
 270 in partem ventūra chorī Trītōnia nostrī,
 vēra refers meritōque probās artēsque locumque,
 et grātam sortem, tūtae modo sīmus, habēmus.
 sed (vetitum est adeō scelerī nihil) omnia terrent
 virgineās mentēs, dīrusque ante ōra Pyrēneus

- 275 vertitur, et nōndum tōtā mē mente recēpī.
Daulida Thrēiciō Phōcēaque mīlite rūra
cēperat ille ferōx iniūstaque rēgna tenēbat;
templa petēbāmus Parnāsia: vīdit euntēs
nostraque fallācī venerātus nūmina vultū
- 280 “Mnēmonidēs” (cognōrat enim), “cōsistite” dīxit
“nec dubitāte, precor, tēctō grave sīdus et imbrem”
(imber erat) “vītāre meō; subiēre minōrēs
saepe casās superī.” dictīs et tempore mōtae
adnuimusque virō prīmāsque intrāvimus aedēs.
- 285 dēsierant imbrēs, victōque aquilōnibus austrō
fusca repūrgātō fugiēbant nūbila caelō:
inpetus īre fuit; claudit sua tēcta Pyrēneus
vimque parat, quam nōs sūmptīs effūgimus ālīs.
ipse secūtūrō similis stetit arduus arce
- 290 “quā” que “via est vōbīs, erit et mihi” dīxit “eādem”
sēque iacit vēcors ē summae culmine turris
et cadit in vultūs discussīsque ossibus ōrīs
tundit humum moriēns scelerātō sanguine tīnctam.’
- Mūsa loquēbātur: pennae sonuēre per aurās,
295 vōxque salūtantum rāmīs veniēbat ab altīs.
suspicit et linguae quaerit tam certa loquentēs
unde sonent hominemque putat Iove nāta locūtum;
āles erat. numerōque novem sua fāta querentēs
īnstiterant rāmīs imitantēs omnia pīcae.

300 mīrantī sīc ōrsa deae dea ‘nūper et istae
 auxērunt volucrum vīctae certāmine turbam.
 Pīeros hās genuit Pellaeīs dīves in arvīs,
 Paeonis Euippē māter fuit; illa potentem
 Lūcīnam noviēns, noviēns paritūra, vocāvit.
 305 intumuit numerō stolidārum turba sorōrum
 perque tot Haemoniās et per tot Achāidas urbēs
 hūc venit et tālī committit proelia vōce:
 “dēsinite indoctum vānā dulcēdine vulgus
 fallere; nōbīscum, sī quā est fidūcia vōbīs,
 310 Thespiadēs, certāte, deae. nec vōce, nec arte
 vincēmur totidemque sumus: vel cēdite vīctae
 fonte Medūsaeō et Hyantēā Aganippē,
 vel nōs Ēmathiīs ad Paeōnas usque nivōsōs
 cēdēmus campīs! dirimant certāmina nymphae.”
 315 ‘Turpe quidem contendere erat, sed cēdere vīsum
 turpius; ēlēctae iūrant per flūmina nymphae
 factaque dē vīvō pressēre sedīlia saxō.
 tunc sine sorte prior quae sē certāre professa est,
 bella canit superum falsōque in honōre gigantās
 320 pōnit et extenuat magnōrum facta deōrum;
 ēmissumque īma dē sēde Typhōeā terrae
 caelitibus fēcisse metum cūnctōsque dedisse
 terga fugae, dōnec fessōs Aegyptia tellūs
 cēperit et septem discrētus in ōstia Nīlus.

325 hūc quoque terrigenam vēnisse Typhōeā nārrat
et sē mentītīs superōs cēlāsse figūrīs;
“duxque gregis” dīxit “fit Iuppiter: unde recurvīs
nunc quoque fōrmātus Libys est cum cornibus Ammōn;
Dēlius in corvō, prōlēs Semelēia caprō,
330 fēle soror Phoebī, niveā Sāturnia vacca,
pisce Venus latuit, Cyllēnius ibidis ālīs.”

‘Hāctenus ad citharam vōcālia mōverat ōra:
poscimus Āonidēs,++sed forsitan ōtia nōn sint,
nec nostrīs praebēre vacet tibi cantibus aurēs.’
335 ‘nē dubitā vestrumque mihī refer ōrdine carmen!’
Pallas ait nemorisque levī cōnsēdit in umbrā;
Mūsa refert: ‘dedimus summam certāminis ūnī;
surgit et inmissōs hederā collēcta capillōs
Calliopē querulās praetemptat pollice chordās
340 atque haec percussīs subiungit carmina nervīs:
“Prīma Cerēs uncō glaebam dimōvit arātrō,
prīma dedit frūgēs alimentaue mītia terrīs,
prīma dedit lēgēs; Cereris sunt omnia mūnus;
illa canenda mihi est. utinam modo dīcere possim
345 carmina digna deā! certē dea carmine digna est.
“Vasta gigantēis ingestā est īnsula membrīs
Trīnacris et magnīs subiectum mōlibus urguet
aetheriās ausum spērāre Typhōeā sēdēs.
nītitur ille quidem pugnatque resurgere saepe,

- 350 dextra sed Ausoniō manus est subiecta Pelōrō,
laeva, Pachȳne, tibī, Lilybaeō crūra premuntur,
dēgravat Aetna caput, sub quā resupīnus harēnās
ēiectat flammamque ferōx vomit ōre Typhōeus.
saepe remōlīrī luctātur pondera terrae
- 355 oppidaque et magnōs dēvolvere corpore montēs:
inde tremīt tellūs, et rēx pavet ipse silentum,
nē pateat lātōque solum retegātur hiātū
inmissusque diēs trepidantēs terreat umbrās.
hanc metuēns clādem tenebrōsā sēde tyrannus
- 360 exierat currūque ātrōrum vectus equōrum
ambībat Sicalae cautus fundāmina terrae.
postquam explōrātum satis est loca nūlla labāre
dēpositōque metū, videt hunc Erycīna vagantem
monte suō residēns nātumque amplexa volucrem
- 365 ‘arma manūsque meae, mea, nāte, potentia’ dīxit,
‘illa, quibus superās omnēs, cape tēla, Cupīdō,
inque deī pectus celerēs mōlīre sagittās,
cui triplicīs cessit fortūna novissima rēgnī.
tū superōs ipsumque Iovem, tū nūmina pontī
- 370 victa domās ipsumque, regit quī nūmina pontī:
Tartara quid cessant? cūr nōn mātrisque tuumque
imperium prōfers? agitur pars tertia mundi,
et tamen in caelō, quae iam patientia nostrā est,
spernimur, ac mēcum vīrēs minuuntur Amōris.

- 375 Pallada nōnne vidēs iaculātrīcemque Diānam
 abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgō,
 sī patiēmur, erit; nam spēs adfectat eāsdem.
 at tū prō sociō, sī quā est ea grātia, rēgnō
 iunge deam patruō.' dīxit Venus; ille pharetram
 380 solvit et arbitriō mātris dē mīlle sagittīs
 ūnam sēposuit, sed quā nec acūtior ūlla
 nec minus incerta est nec quae magis audiat arcus,
 oppositōque genū curvāvit flexile cornum
 inque cor hāmātā percussit harundine Dītem.
 385 "Haud procul Hennaēis lacus est ā moenibus altae,
 nōmine Pergus, aquae: nōn illō plūra Caystros
 carmina cynōrum lābentibus audit in undīs.
 silva corōnat aquās cingēns latus omne suisque
 frondibus ut vėlō Phoebēōs submovet ictūs;
 390 frīgora dant rāmī, Tyriōs humus ūmida flōrēs:
 perpetuum vēr est. quō dum Prōserpina lūcō
 lūdit et aut violās aut candida līlia carpit,
 dumque puellārī studiō calathōsque sinumque
 inplet et aequālēs certat superāre legendō,
 395 paene simul vīsa est dīlēctaque raptaque Dītī:
 usque adeō est properātus amor. dea territa maestō
 et mārem et comitēs, sed mārem saepius, ōre
 clāmat, et ut summā vestem laniārat ab ōra,
 collēctī flōrēs tunicīs cecidēre remissīs,

400 tantaque simplicitās puerīlibus adfuit annīs,
 haec quoque virgineum mōvit iactūra dolōrem.
 raptor agit currūs et nōmine quemque vocandō
 exhortātur equōs, quōrum per colla iubāsque
 excutit obscurā tīntās ferrūginē habēnās,
 405 perque lacūs altōs et olentia sulphure fertur
 stāгна Palicōrum ruptā ferventia terrā
 et quā Bacchiadae, bimarī gēns orta Corinthō,
 inter inaequālēs posuērunt moenia portūs.
 “Est medium Cyanēs et Pīsaeae Arethūsae,
 410 quod coit angustīs inclūsum cornibus aequor:
 hic fuit, ā cuius stāgnum quoque nōmine dictum est,
 inter Sīcelidas Cyanē celeberrima nymphās.
 gurgite quae mediō summā tenus exstitit alvō
 adgnōvitque deam ‘nē’ c ‘longius ibitis!’ inquit;
 415 ‘nōn potes invītae Cereris gener esse: roganda,
 nōn rapienda fuit. quodsī compōnere magnīs
 parva mihī fās est, et mē dīlēxit Anāpis;
 exōrāta tamen, nec, ut haec, exterrita nūpsī.’
 dīxit et in partēs dīversās bracchia tendēns
 420 obstitit. haud ultrā tenuit Sāturnius īram
 terribilēsque hortātus equōs in gurgitis īma
 contortum validō scēptrum rēgale lacertō
 condidit; icta viam tellūs in Tartara fēcit
 et prōnōs currūs mediō cratere recēpit.

425 “At Cyanē, raptamque deam contemptaque fontīs
iūra suī maerēns, incōnsōlābile vulnus
mente gerit tacitā lacrimīsque absūmitur omnīs
et, quārum fuerat magnum modo nūmen, in illās
extenuātur aquās: mollīrī membra vidērēs,
430 ossa patī flexūs, unguēs posuisse rigōrem;
prīmaque dē tōtā tenuissima quaeque liquēscunt,
caeruleī crīnēs digitīque et crūra pedēsque
(nam brevis in gelidās membrīs exīlibus undās
trānsitus est); post haec umerī terqusque latusque
435 pectoraque in tenuēs abeunt ēvānida rīvōs;
dēnique prō vīvō vitiātās sanguine vērās
lymp̄ha subit, restatque nihil, quod prēndere possīs.

 “Intereā pavidae nēquīquam filia māt̄rī
omnibus est terrīs, omnī quaesīta profundō.
440 illam nōn ūdīs veniēns Aurōra capillīs
cessantem vīdit, nōn Hesperus; illa duābus
flam̄miferās pīnūs manibus succendit ab Aetnā
perque pruīnōsās tulit inrequiēta tenebrās;
rūrsus ubi alma diēs hebetārat sīdera, nātam
445 sōlis ab occāsū sōlis quaerēbat ad ortūs.
fessa labōre sitim concēperat, ōraque nūllī
conluerant fontēs, cum tēctam strāmine vīdit
forte casam parvāsque forēs pulsāvit; at inde
prōdit anūs dīvamque videt lymp̄hamque rogantī

- 450 dulce dedit, tostā quod tēxerat ante polentā.
dum bibit illa datum, dūrī puer ōris et audāx
cōnstitit ante deam rīsique avidamque vocāvit.
offēnsa est neque adhūc ēpōtā parte loquentem
cum liquidō mixtā perfūdīt dīva polenta:
- 455 conbibit os maculās et, quae modo bracchia gessit,
crūra gerit; cauda est mūtātīs addita membrīs,
inque brevem fōrmam, nē sit vīs magna nocendī,
contrahitur, parvāque minor mēnsūra lacerta est.
mīrantem flentemque et tangere mōnstra parantem
- 460 fugit anum latebramque petit aptumque pudōrī
nōmen habet variīs stēllātus corpora guttīs.
“Quās dea per terrās et quās errāverit undās,
dīcere longa morā est; quaerentī dēfuit orbis;
Sīcaniam repetit, dumque omnia lūstrat eundō,
465 vēnit et ad Cyanēn. ea nī mūtāta fuisset,
omnia nārrāset; sed et ōs et lingua volentī
dīcere nōn aderant, nec, quō loquerētur, habēbat;
signa tamen manifēsta dedit nōtamque parentī,
illō forte locō dēlāpsam in gurgite sacrō
- 470 Persephonēs zōnam summīs ostendit in undīs.
quam simul agnōvit, tamquam tum dēnique raptam
scīssset, inōrnātōs laniāvit dīva capillōs
et repetīta suīs percussit pectora palmīs.
nescit adhūc, ubi sit; terrās tamen increpat omnēs

475 ingrātāsque vocat nec frūgum mūnere dignās,
Trīnacriam ante aliās, in quā vestīgia damni
repperit. ergō illic saevā vertentia glaebās
frēgit arātra manū, parilīque īrāta colōnōs
rūricolāsque bovēs lētō dedit arvaque iussit
480 fallere dēpositum vitiātaque sēmina fēcīt.
fertilitās terrae lātum vulgāta per orbem
falsa iacet: prīmīs segetēs moriuntur in herbīs,
et modo sōl nimius, nimius modo corripit imber;
sīderaque ventīque nocent, avidaeque volucrēs
485 sēmina iacta legunt; lolium tribulīque fatīgant
trīticeās messēs et inexpugnābile grāmen.

“Tum caput Ēlēis Alphēias extulit undīs
rōrantēsque comās ā fronte remōvit ad aurēs
atque ait ‘ō tōtō quaesītae virginis orbe
490 et frūgum genetrīx, inmēnsōs siste labōrēs
nēve tibi fīdae violenta īrāscere terrae.
terra nihil meruit patuitque invīta rapīnae,
nec sum prō patriā supplex: hūc hospita vērī.
Pīsa mihī patria est et ab Ēlide dūcimus ortūs,
495 Sīcaniam peregrīna colō, sed grātior omnī
haec mihi terra solō est: hōs nunc Arethūsa penātēs,
hanc habeō sēdem. quam tū, mītissima, servā.
mōta locō cūr sim tantīque per aequoris undās
advehar Ortygiam, veniet nārrātibus hōrā

500 tempestīva meīs, cum tū cūrāque levāta
 et vultūs meliōris eris. mihi pervia tellūs
 praebet iter, subterque īmās ablāta cavernās
 hīc caput attollō dēsuētaque sīdera cernō.
 ergō dum Stygiō sub terrīs gurgite lābor,
 505 vīsa tua est oculīs illīc Prōserpina nostrīs:
 illa quidem trīstīs neque adhūc interrīta vultū,
 sed rēgīna tamen, sed opācī maxima mundi,
 sed tamen īfernī pollēns mātērōna tyrannī!’
 Māter ad audītās stupuit ceu saxeā vōcēs
 510 attonitaeque diū similis fuit, utque dolōre
 pulsa gravī gravis est āmentia, curribus ōrās
 exit in aetheriās: ibi tōtō nūbila vultū
 ante Iovem passīs stetit invidiōsa capillīs
 ‘prō’ que ‘meō vēnī supplex tibi, Iuppiter,’ inquit
 515 ‘sanguine prōque tuō: sī nūlla est grātia mātīs,
 nāta patrem moveat, neu sit tibi cūra, precāmur,
 vīlior illīus, quod nostrō est ēdita partū.
 ēn quaesīta diū tandem mihi nāta reperta est,
 sī reperīre vocās āmittere certius, aut sī
 520 scīre, ubi sit, reperīre vocās. quod rapta, ferēmus,
 dummodo reddat eam! neque enim praedōne marītō
 filia digna tua est, sī iam mea filia nōn est.’
 Iuppiter excēpīt ‘commūne est pignus onusque
 nāta mihī tēcum; sed sī modo nōmina rēbus

525 addere vĕra placet, nōn hoc iniūria factum,
 vĕrum amor est; neque erit nōbīs gener ille pudōrī,
 tū modo, dīva, velīs. ut dēsint cētera, quantum est
 esse Iovis frātreſ! quid, quod nec cētera dēsunt
 nec cēdit nisi sorte mihi? ++sed tanta cupīdō
 530 sī tibi discidiū est, repetet Prōserpina caelum,
 lēge tamen certā, sī nūllōs contigit illīc
 ōre cibōs; nam sīc Parcārum foedere cautum est.’
 “Dīxerat, at Cererī certum est ēdūcere nātam;
 nōn ita fāta sinunt, quoniam ieiūnia virgō
 535 solverat et, cultīs dum simplex errat in hortīs,
 pūniceum curvā dēcerpserat arbore pōmum
 sūmptaque pallentī septem dē cortice grāna
 presserat ōre suō, sōlusque ex omnibus illud
 Ascalaphus vīdit, quem quondam dīcitur Orphnē,
 540 inter Avernālēs haud ignōtissima nymphās,
 ex Acheronte suō silvīs peperisse sub ātrīs;
 vīdit et indicīō reditum crūdēlis adēmit.
 ingemuit rēgīna Erebi testemque profānam
 fēcit avem sparsumque caput Phlegethontide lymp̄ha
 545 in rōstrum et plūmās et grandia lūmina vertit.
 ille sibi ablātus fulvīs amicītur in ālīs
 inque caput crēscit longōsque reflectitur unguēs
 vixque movet nātās per inertia bracchia pennās
 foedaque fit volucris, ventūrī nūntia lūctus,

550 ignāvus būbō, dīrum mortālibus ōmen.

“Hic tamen indicio poenam linguāque vidērī
commeruisse potest; vōbīs, Achelōidēs, unde
plūma pedēsque avium, cum virginis ōra gerātis?
an quia, cum legeret vernōs Prōserpina flōrēs,
555 in comitum numerō, doctae Sīrēnes, erātis?
quam postquam tōtō frūstrā quaesistis in orbe,
prōtinus, et vestram sentīrent aequora cūram,
posse super flūctūs ālārū īnsistere rēmīs
optāstis facilēsque deōs habuistis et artūs
560 vīdistis vestrōs subitīs flāvēscere pennīs.
nē tamen ille canor mulcendās nātus ad aurēs
tantaque dōs ōris linguae dēperderet ūsum,
virginēi vultūs et vōx hūmāna remānsit.

“At medius frātrisque suī maestaeque sorōris
565 Iuppiter ex aequō volentem dīvidit annum:
nunc dea, rēgnōrum nūmen commūne duōrum,
cum mātrem est totidem, totidem cum coniuge mēnsēs.
vertitur extemplō faciēs et mentis et ōris;
nam modo quae poterat Dītī quoque maesta vidērī,
570 laeta deae frōns est, ut sōl, quī tēctus aquōsīs
nūbibus ante fuit, victīs ē nūbibus exit.

“Exigit alma Cerēs nātā sēcūra receptā,
quae tibi causa fugae, cūr sīs, Arethūsa, sacer fōns.
conticuēre undae, quārum dea sustulit altō

- 575 fonte caput viridēsque manū siccāta capillōs
flūminis Ēlēi veterēs nārrāvit amōrēs.
‘pars ego nymphārum, quae sunt in Achāide,’ dīxit
‘ūna fuī, nec mē studiōsius altera saltus
lēgit nec posuit studiōsius altera cassēs.
- 580 sed quamvīs fōrmae numquam mihi fāma petīta est,
quamvīs fortis eram, fōrmōsae nōmen habēbam,
nec mea mē faciēs nimium laudāta iuvābat,
quāque aliae gaudēre solent, ego rūstica dōte
corporis ērubuī crīmenque placēre putāvī.
- 585 lassa revertēbar (meminī) Stympḥālide silva;
aestus erat, magnumque labor gemināverat aestum:
inveniō sine vertice aquās, sine murmure euntēs,
perspicuās ad humum, per quās numerābilis altē
calculus omnis erat, quās tū vix īre putārēs.
- 590 cāna salicta dabant nūtrītaque pōpulus undā
sponte suā nātās rīpīs dēclīvibus umbrās.
accessī prīmumque pedis vestīgia tīnxī,
poplite deinde tenuis; neque eō contenta, recingor
molliaque inpōnō salicī vėlāmina curvae
- 595 nūdaque mergor aquīs. quās dum feriōque trahōque
mīlle modīs lābēns excussaue bracchia iactō,
nescio quod mediō sēnsī sub gurgite murmur
terraque īnsistō propiōris margine rīpae.
“quō properās, Arethūsa?” suīs Alphēōs ab undīs,

600 “quō properās?” iterum raucō mihi dīxerat ōre.
 sicut eram, fugiō sine vestibus (altera vestēs
 rīpa meās habuit): tantō magis īstat et ārdet,
 et quia nūda fui, sum vīsa parātior illī.
 sīc ego currēbam, sīc mē ferus ille premēbat,
 605 ut fugere accipitrem pennā trepidante columbae,
 ut solet accipiter trepidās urguēre columbās.
 usque sub Orchomenōn Psōphīdaque Cyllēnēnque
 Maenaliōsque sinūs gelidumque Erymanthōn et Ēlin
 currere sustinui, nec mē vėlōcior ille;
 610 sed tolerāre diū cursūs ego vīribus inpār
 nōn poteram, longī patiēns erat ille labōris.
 per tamen et campōs, per opertōs arbore montēs,
 saxa quoque et rūpēs et, quā via nūlla, cucurrī.
 sōl erat ā tergō: vīdī praecēdere longam
 615 ante pedēs umbram, nisi sī timor illa vidēbat;
 sed certē sonitusque pedum terrēbat et ingēns
 crīnālēs vittās adflābat anhēlitus ōris.
 fessa labōre fugae “fer opem, dēprēndimur,” inquam
 “armigerae, Diānā, tuae, cui saepe dedistī
 620 ferre tuōs arcūs inclūsaque tēla pharetrā!”
 mōta dea est spissīsque ferēns ē nūbibus ūnam
 mē super iniēcit: lūstrat cāligine tēctam
 amnis et ignārus circum cava nūbila quaerit
 bisque locum, quō mē dea tēxerat, īscius ambit

625 et bis “iō Arethūsa” vocāvit, “iō Arethūsa!”
 quid mihi tunc animī miserae fuit? anne quod agnae est,
 sī qua lupōs audit circum stabula alta frementēs,
 aut leporī, quī vepre latēns hostīlia cernit
 ōra canum nūllōsque audet dare corpore mōtus?
 630 nōn tamen abscēdit; neque enim vestīgia cernit
 longius ūlla pedum: servat nūbemque locumque.
 occupat obsessōs sūdor mihi frīgidus artus,
 caeruleaeque cadunt tōtō dē corpore guttae,
 quāque pedem mōvī, mānat lacūs, eque capillīs
 635 rōs cadit, et citius, quam nunc tibi facta renārrō,
 in laticēs mūtor. sed enim cognōscit amātās
 amnis aquās positōque virī, quod sūmpserat, ōre
 vertitur in propriās, et sē mihi misceat, undās.
 Dēlia rūpit humum, caecīsque ego mersa cavernīs
 640 advehor Ortygiam, quae mē cognōmine dīvae
 grāta meae superās ēdūxit prīma sub aurās.’
 “Hāc Arethūsa tenus; geminōs dea fertilis anguēs
 curribus admōvit frēnīsque coercuit ōra
 et medium caelī terraeque per āera vecta est
 645 atque levem currum Trītōnida mīsit in urbem
 Triptolemō partimque rudī data sēmina iussit
 spargere humō, partim post tempora longa recultae.
 iam super Eurōpēn sublīmis et Āsida terram
 vectus erat iuvenis: Scythicās advertitur ōrās.

- 650 rēx ibi Lyncus erat; rēgis subit ille penātēs.
quā veniat, causamque viae nōmenque rogātus
et patriam, ‘patria est clārae mihi’ dīxit ‘Athēnae;
Triptolemus nōmen; vērī nec puppe per undās,
nec pede per terrās: patuit mihi pervius aether.
- 655 dōna ferō Cereris, lātōs quae sparsa per agrōs
frūgiferās messēs alimentaue mītia reddant.’
barbarus invīdit tantīque ut mūneris auctor
ipse sit, hospitio recipit somnōque gravātum
adgreditur ferrō: cōnantem fīgere pectus
- 660 lynca Cerēs fēcit rūsusque per āera iussit
Mopsopium iuvenem sacrōs agitāre iugālēs.”
‘Fīnierat doctōs ē nōbīs maxima cantus;
at nymp̄hae vīcisse deās Helicōna colentēs
concordī dīxere sonō: convīcia vīctae
- 665 cum iacerent, “quoniam” dīxī “certāmine vōbīs
supplicium meruisse parum est maledictaque culpae
additis et nōn est patientia libera nōbīs,
ībimus in poenās et, quā vocat īra, sequēmur.”
rīdent Ēmathidēs spernuntque minācia verba,
- 670 cōnantēsque loquī et magnō clāmōre protervās
intentāre manūs pennās exīre per unguēs
adspexere suōs, operīrī bracchia plūmīs,
alteraque alterius rigidō concrēscere rōstrō
ōra videt volucrēsque novās accēdere silvīs;

675 dumque volunt plangī, per brachia mōta levātae
 āere pendēbant, nemorum convīcia, pīcae.
Nunc quoque in ālitibus fācundia prīscā remānsit
 raucaque garrulitās studiumque inmāne loquendī.’